

RY 3/2020

Welcome to the RY Rakennettu Ympäristö Magazine. This is Our Theme Issue on Townscape.

Fine progress has been made on Townscape after the Millennium, says Ms. **Marjatta Uusitalo**, retired Townscape Architect of the City of Helsinki. In our Capital, old buildings have been renovated with care, and precious residential areas have been preserved. Meanwhile, there are also problems with excessive building rights, and in many places, the old that is strong has been pushed aside by bulldozers. Immediate financial gain is often more important than professional integrity, which was also seen in the recent re-organization of Helsinki's technical services as the posts of the City Architect, the Senior Architect and the Townscape Architect were abolished.

Now that the local Townscape Commissions no more exist, either, and building density is going up almost everywhere, other ways must be utilized to promote good townscape. For example, town plans should be appraised from this point of view, and requirements should be set on the technical installations that are visible in the townscape, and a set of guidelines should be drawn to say how advertising, terraces and technical installations etc. should look like and how they should be fitted into their existing environment.

As a case in point, Mr. **Esa Kauppi**, Senior Architect at Oulu City Building Control, tells us how townscape issues have been dealt with in his Department. An important tool has been a system of early palavers with clients, when builders and designers of an entire city block have met to coordinate their plans. The Department has also organized a series of architectural excursions for decision makers, architects and builders. The writer is slightly sceptical of the popular regional BC groups that write local guidelines for their clients. As there is now quite a number of such groups and their guidelines, it might only add to the existing confusion. Also, it might be good to learn more from the old established solutions among all of today's development projects.

To stay on the subject of Oulu City, Ms. **Miia Mäkinen**, Architect with the Oulu design company Luo Architects, gives us an account of her career in Oulu in two different roles: as a consultant but also as a member of the City's Townscape Work Group. She regrets that building plans are often shown to the Work Group far too late, when the minds of the Owner and the Architect have already been set.

Similar reflections are also offered from Tampere and Turku and the German city of Schwerin, by Mr. **Juha Kylliö**, former Cityscape Architect of Turku City. He also tells us how matters offered to the Agenda of Turku's Townscape Commission had to receive political approval in advance, to avoid conflicts.

(Re)configuring Territories is an Estonian three-year interdisciplinary research program for emerging architects, artists, designers, programmers and urban planners, based in Narva City. The Finnish Institute in Estonia takes part in its organization. The Program has arranged events in Estonia and Finland to explore how conflicts and tensions can be understood by examining the social and material layers of a city. In practice, some of this has been done by digitalizing and analysing old maps of Narva. Ms. **Kaisa Karvinen**, Architect of Helsinki City Building Control, gives us an account and emphasizes how important it is to bring together various points of view and different research practices.

Tuupala School in Kuhmo is the first school in Finland made of solid wood CLT elements, completed in 2018. The load-bearing structures are of spruce and were made in a factory just a few kilometers from the site. The most exceptional functional aspect of the building is its multipurpose hall that serves as a gymnasium, and also as a concert hall for the City's yearly Chamber Music Festival. Mr. **Antti Karsikas**, the project's principal designer with Alt Arkkitehdit Oy, explains to us that the building is located in a city block that also houses the City's other schools, so the new building had to be carefully fitted into its environment.

Another interesting new development is the Gullkronan Senior Housing Project by Mannerheimintie, one of Helsinki's main thoroughfares. It was completed in 2018 and contains 84 apartments for people aged 55 or more, and is owned by Samfundet Folkhälsan. The facades are yellow brick to make the building resemble the urban environment of the street's southern end. Its principal designer, Mr **Risto Huttunen**, Architect and Partner with Huttunen – Lipasti Architects, presents the building, which is connected by a corridor to a neighbouring assisted living facility called Seniorhuset, with the same owner.

Next, we introduce an infill building project in Punavuori, one of Helsinki's most densely built urban areas. There was already a four-storey apartment block on the plot, built in the 1960's, as well as single-floor commercial wing that, in its day, had housed a bakery. This low wing was demolished and a mixed-use building for both residential and commercial use was built in its place. In order to suit additional housing demands, the existing cold attic was converted into residential use. With higher than normal room heights, the apartments feel lighter. As a visible way to add spirit and character to the new building, different brick-laying patterns were used in different parts of the facades. We have a description of the project by its principal designer, Mr. **Sampsa Palva**, Architect and Managing Director of Studio Puisto.

Ms. **Kaisa Karvinen** returns to analyse the use of murals in Finland. They are not a new phenomenon in our country – the earliest advertisements painted directly on the wall of a building were done more than a century ago. Murals can be seen as an organized version of earlier graffiti, which were largely seen as an unwanted form of outsider art. Murals are often temporary works, but occasionally they are planned together with the building itself and are more or less an inseparable part of it. In Helsinki, some murals have already been considered for protection.

With "townscape" we usually mean the visual aspect of urban spaces. The things that most affect it range from town planning and building control to maintenance and different installations such as lighting. Dr. **Aulis Tynkkynen**, Architect and member of The Finnish Society for Living City Centres (Elävät kaupunkikeskustat ry), says that preserving old buildings has been a rising trend from the 1970's, and showing the historical layers of a town has replaced uniformity as a town planning ideal. Still, people do not appreciate incompleteness and incoherence: a town centre should not look like a work in progress. Neither should cars dominate the centre too much, but there should be some pedestrian areas, and the centre should be available for performances, sculptures of murals.

The Covid19 -era has shown us that a home should be flexible enough to function as a work place, a space for teaching and learning and also as a den for hobbies and play. Sure, there has been research on the adaptability of Finnish homes. However, as Dr. **Sofie Pelsmakers**, Deputy Professor at Tampere University, and Ms. **Sini Saarimaa**, Doctorand at the same University, point out, our homes do not seem any more adaptable than before. Since there has been no way to measure flexibility in architecture, the duo has set out to create a system for that, and they present their work in this article. The method can be used to estimate the flexibility of a room, an apartment, a building, or a city block, on a scale of seven levels.

Light electric vehicles run on one or more wheels powered by a battery, a fuel cell, or are hybrid-powered. They have been seen on our roads for years, and the supply seems to grow ever more versatile. Ms. **Noora Salmela**, Project Manager, and Ms. **Anna Satovuori**, Project Worker, both at Turku University of Applied Sciences, have researched them and have found that they might be very useful in reducing the use of cars on short trips. They could be used more in commuting, which would set more demands on the design of traffic routes, especially cycle lanes. One drawback in their use is that most people consider them unsafe, not just for the driver, but for pedestrians as well.

Last August, the yearly Finnish Housing Fair took place in the municipality of Tuusula, for the third time in history. The Housing Fair area was part of a new development area called Rykmentipuisto (Regiment Park), which will eventually house some 15 000 people, and is located just outside the centre and some 3 km from the nearest railway station. Our new Editor, Ms. **Ulla Vahtera**, Architect and Team Leader with the Helsinki City Building Control Services, gives us an account of the area, and also reflects on the profiles of the two earlier Housing Fair areas.

The Finnish Land Use and Building Act of the year 2000 is now being totally revised, and a round of comments has been collected on the subjects of the permit process and the liabilities in construction. Mr. **Lauri Jääskeläinen**, formerly our Editor and now Senior Specialist with the Ministry of the Environment, expects that a draft proposal of the new Act will be available in early 2021, the political situation permitting.

One of the sore points of the planning system has been that a municipal reform has been imminent for the last two decades, but the governments have not been able to agree on a proposal. In our own field, a solution has been found in combining the building control resources of several local communities. The proposal would separate the enforcement of zoning and land-use policies from the inspection of the technical aspects of the project. Building Control would still remain a function of the local communities.

Juhani Nortomaa

Tema i numret 3/2020 är stadsbilden

Tidskriftens nya chefredaktör, arkitekt Ulla Vahtera har samlat en mångsidig skara artiklar kring stadsbilden. Först reflekterar f.d. stadsbilsarkitekt vid Helsingfors stad Marjatta Uusitalo sina erfarenheter om tjänsteinnehavarens roll när syftet är att förbättra arkitektur och stadsmiljö. Hon konstaterar hur i huvudstaden många historiska byggnader har renoverats med pietet. Också värdefulla boendeområden har bevarats och reparerats. Men å andra sidan finns det exempel då ekonomiska orsaker har styrt det politiska beslutsfattandet och den överdimensionerade byggrätten har lett till dåliga resultat. Hon kritiserar också stadens stora organisationsreform år 2017 när stadsbildskommissionen i praktiken tystnades ner. Uusitalo har tio teser hur stadsbilden kunde utvecklas. T.ex. borde detaljplanerna värderas av utomstående experter före slutliga beslut. De tekniska anläggningarna borde också fylla stadsbildens krav. Den allmänna kritiken och debatten behövs, såsom också samarbete. Parkerna och det gröna är viktiga. Man borde locka gående och cyklande och planera gatumiljön ur människans och inte ur bilens behov.

Byggnadsråd, arkitekt Esa Kauppi berättar om sin karriär vid Uleåborgs byggnadstillsyn. Han började för ett kvartsekel sedan under dåliga ekonomiska tidsperioden. Men sedan kom it-boomen, bostadsmässan i Uleåborg år 2005 och ekonomin blomstrade i Uleåborg. Esa Kauppi lärde sig att enhetligheten i stadsbilden inte är ett villkor för trivsamt miljö utan mångfaldigheten. Helheten nås med projektörernas kreativitet och med mjuka styrmedel. Kauppi började med kvartermöten tillsammans med projektörer och byggherrar. Före bostadsmässan hölls många hundra sådana möten. Att göra tillsammans är nyckel för att få bättre miljö. I Uleåborg-trakten har blivit vana att göra mellan stadens tjänsteinnehavare, projektörer och byggnadsföretag gemensamma utlandsresor där man kan lära sig att förstå varandra bättre. Kauppi har personliga åsikter om arkitektur och moderiktningar och han är bekymrat om kvalitét i bostadsbyggandet. Fel är inte möjligt att totalt undvika men man borde ta lärdom om dåliga lösningar. Han syftar också litet kritik mot Topten – samarbete som enligt honom snarast bildar ett hinder för att åstadkomma lokala bra resultat.

Arkitekt **Miia Mäkinen** kommer också från Uleåborg. Hon har utbildat sig till arkitekt i sin hemstad Uleåborg där hon praktiserar i arkitektbyrå LUO och är medlem i stadens stadsbildsgrupp. Ur sin dubbelroll har hon goda möjligheter att värdera vilka som faktorer är väsentliga för att få till stånd en

bra stadsbild. Det är nyttigt att polemiserat och diskutera olika lösningar. Bästa sättet är att värdera förslag så tidigt som möjligt. Om stadsbildsgruppen tas med för sent är alla väsentliga val oftast redan tagits och stadsbildsgruppens möjligheter att påverka minimala. Som bäst kan gruppen medverka att stöda projekteraren som tillsammans med byggherren har också som syfte att nå ett bra resultat.

Arkitekt **Juha Kylliö** arbetade som stadsbildsarkitekt i Åbo nästan tjugo år. Han konstaterar hur stadsbildens formas också av andra faktorer än visuella. Han jämför tre städer: Tammerfors, Schwerin i Tyskland och Åbo. I stadsdelen Tammela i Tammerfors bildas atmosfären av små gatunivåns butiker kring torget. Schwerin i det forna Östtyskland har renoverats så noggrant att staden liknar ett museum. Staden är nästan som en scenbild. I Åbo behandlades i stadsbildsgruppen stora projekt samt både goda och dåliga byggen. För att undvika politiska komplikationer måste få grönt ljus en vecka före innan behandlingen i gruppen. Den svåra lergrunden i Åbo orsakar extrakostnader för byggandet och byggherrarna ville ofta kompensera kostnader med medel som försämrar stadsbildens. Projektören är den viktigaste samarbetspartnern för myndigheten. Medel med vilka staden planeras påverkar slutresultat konstaterar arkitekt Kaisa Karvinen. Hon berättar om ett treårigt forskningsprojekt (Re)configuring Territories där studeras alternativa sätt att läsa och utforma städer. Rollspel är en metod som prövades i staden Narva i östra Estland tillsammans med Tommi Vasko som forskar formgivning. Deltagarna i Narva flanerade omkring staden och gjorde observationer sporadiskt. Allt dokumenterades och analyserades senare. Man kunde konstatera hur olika sätt att göra observationer och använda olika verktyg producerar olika slags bilder.

Staden Kuhmo i östra Finland fick en ny skola byggd av CLT –trä –konstruktioner som första skolan med en sådan teknik. Träskolan Tuupala vann Träpriset år 2018 och kandiderade för Finlandia Arkitekturpriset förra året. Nu är skolan med i arkitekturutställningen 2020 i Arkitekturmuseet i Helsingfors. Arkitekt **Antti Karsikas** från alt Arkkitehdit Oy berättar om projektet.

Gullkronan är ett nytt seniorbostadshus i Helsingfors. Arkitekt **Risto Huttunen** berättar om projektet. Byggherren ordnade en internationell inbjudningsarkitekturtävling tillsammans med Helsingfors stad år 2012. Byggnaden blev färdig i oktober år 2018 och den innehåller 84 lägenheter för invånarna i ålder över 55 år. Tomten var krävande bredvid Mannerheimvägen och förutsatte t.ex. flyttningen av gatukorsningen. Projekteringen skedde i växelverkan med Folkhälsan och också med växelverkan med blivande invånare. Byggnaden har väckt beundran för dess arkitektur.

Sjömansgatan 40 i Helsingfors är ett sällsynt exempel om nybyggen i Rödberget. I tomten var oanvänd byggrätt när på platsen stod envåningshus med butik. Den nya byggnaden har fem våningar och den innehåller bostadslägenheter. I takterasset finns utrymmen för alla invånarna. Projekteringen skedde i många faser när grannarna inte var bara positivt inställda mot den nya byggnaden. Fasadmaterial är rött tegel. Arkitekt **Sampsa Palva** redogör projektet.

I sin andra artikel berättar arkitekt **Kaisa Karvinen** om muralmålningar som har i sistone blivit ganska populära runt om i Finland. Muralmålningen kan vara ett gemensamt projekt för invånare. Fast bakgrunden ligger under 1980-talet graffitimålningen är stora väggmålningar oftast gjorda av professionella konstnärer. Några städer har gett anvisningar hur muralmålningarna kan verkställas. Tekn.dr., arkitekt **Aulis Tynkkynen** betraktar denna gång stadsbildens i städernas centra. Han reflekterar mellan den enhetliga och splittrade stadsbildens och byggnadsskyddsfrågor. I historien har det ofta varit viktigt att forma representativa stadsvyer.

Arkitekterna **Sini Saarimaa** och **Sofie Pelsmakers** arbetar vid Tammerfors universitet. De presenterar ett sätt att värdera flexibiliteten i flerbostadshusbyggandet. Syftet att nå flexibilitet har inte nåtts i större omfattning. Kostnaderna om byggnadens användning belastas andra aktörer än själv byggkostnader. Priset har oftast den mest avgörande rollen i kommersiella bostadsbyggandet. Det skulle vara nyttigt att byggnaden kunde svara på olika förändringar under byggnadens livscykel.

FM **Noora Salmela** och FM **Anna Satovuori** från Yrkeshögskolan i Åbo skriver om aktuella ämnet om elektriska stadscyklar och motsvarande som har blivit populära väldigt snabbt. Gatuutrymmen har blivit knappa när närmast unga cyklar och använder elsparkbräder ofta på trottoarerna. Av olyckor har inte heller undvikits.

Huvudredaktören **Ulla Vahtera** besökte den årliga bostadsmässan i Tusby. Tusby nära huvudstaden var mässorten för bostadsmässan redan tredje gång under mässans 50 års tid. Tomterna var små men med skickliga lösningar hade nåtts goda resultat också med beaktande av tillräcklig intimitet. Stadsbilden var enhetlig. Träet var huvudsakliga materialen.

Totalreformen av markanvändnings- och bygglagen är under beredningen hos miljöministeriet. Meningen är att få den nya lagen i stånd under denna valperiod 2019–2022. I somras var det möjligt att kommentera via två enkät förslag om lovsystemet, byggnadstillsyn, digitaliseringen och ansvar i byggandet. Det preliminära förslaget om byggnadstillsyn och lovsystemet fick positiva kommentarer. Ansvarsfrågor bemöttes med varierande åsikter. Ministeriet hade förberett tre alternativ för ansvaret och de delade åsikterna förutsätter nya lösningar. Också annars fortsätter arbetet under hela kommande hösten och remissprocessen borde ske under vintern och våren nästa år. **Lauri Jääskeläinen** från miljöministeriet rapporterar.

Arkitekt **Uno Ullberg** är inte så känd som många andra finska arkitekter från 1900-talets första decennier. En orsak är den att Ullberg gjorde huvuddelen av sin karriär i Viborg och andra delar av Karelen. I somras publicerades en monografi (på finska) om Ullbergs verk. Med är 27 forskare som ger en helhetsbild av Ullberg. Hans kanske mest betydande verk är Viborgs konstmuseum. Byggnaden är kvar men skulle behövas en grundlig restaurering tillsammans med finska och ryska experter. – Lauri Jääskeläinen redogör boken.

Lauri Jääskeläinen